

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถ
ในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

EFFECTS OF THE PROJECT LEARNING ACTIVITIES ON THE CONCEPTS AND THE
ABILITY OF LEARNING TRANSFER ABOUT THE SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY OF FIFTH GRADE STUDENTS

ชไมพร จิตรใจมั่น, วิภาดา ยันตรัตน์, ศิวนนท์ เส่งศรี, บุญพิทักษ์ ไตรวิชิต, ชัยรัตน์ โตศิลา
Chamaiporn Jitjaiman, Vipada Yantararat, Siwanon Sengsri, Boonpitak Tovichit, Chairat Tosila
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University

Corresponding Author E-mail: krusiwanon090@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ตามแบบแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre - Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest – Posttest Design) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านโคกตูม จ.ลพบุรี จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดมโนทัศน์และแบบวัดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1. มโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้โครงการ; มโนทัศน์; การถ่ายโยงการเรียนรู้; เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were to: 1. Compare the concepts of Sufficiency Economy Philosophy of the fifth-grade students before and after the project learning activities and 2. Compare the ability of learning transfer of Sufficiency Economy Philosophy of the fifth Grade students before and after the project learning activities. The research model was an experimental research. According to the Pre - Experimental Research, the One Group Pretest – Posttest Design. The sample group used in this research consisted of 30 students of grade 5/1 at Bankhoktoom School, Lopburi Province. The research instruments were learning unit plan of the project learning activities, tests on Sufficiency Economy Philosophy concepts, and ability of learning transfer tests. The statistics used for the data analysis were arithmetic mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test dependent.

The research findings were summarized as follows: 1. The concepts of Sufficiency Economy of the fifth-grade students after the implementation of the project learning activities were significantly higher than before at the implementation at .05 level. 2. The ability of learning transfer about Sufficiency Economy Philosophy of the fifth grade students after the implementation of the project learning activities were significantly higher than before at the implementation at .05 level.

Keywords: Project Learning Activities; Concepts; Ability of Learning Transfer; Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแสวงหาความรู้หรือค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ยากเห็นโดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายจนได้ข้อสรุปที่เป็นคำตอบในเรื่องนั้นซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ทดลองนำเสนอผลงานตามความสามารถของแต่ละคน (กุลิสรา จิตธัญญาณิช, 2563) อีกทั้งลัดดา ภูเกียรติ (2544) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพราะผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง ตัดสินใจเลือกศึกษาปัญหาที่สนใจ สืบหาข้อมูลลงมือปฏิบัติบันทึกและนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้คิดอย่างหลากหลาย คิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสุขในการเรียนรู้ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โครงการเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีลักษณะการเรียนรู้แบบบูรณาการ จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีประโยชน์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความ ไม่ ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตและให้สามารถ ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) เป็นการนำปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับผู้เรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ สามารถ นำมาใช้ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและพึ่งตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์และภาวะวิกฤต จากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของสังคมไทย

ปัจจุบันเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนก็เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางพฤติกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์อื่นได้ ผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อ สิ่งเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมโดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาเรียนรู้สิ่งใหม่ เมื่อการเรียนรู้สามารถ นำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ นักจิตวิทยาการศึกษาจะบอกว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นการถ่ายโยง การเรียนรู้เป็นการนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่ก่อนมาสนับสนุนให้ได้ซึ่งความรู้ใหม่ซึ่งเป็น ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนต้องถ่ายโอนสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้และทักษะ ไปประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ได้ (จตุพร พงศ์พิระ, 2556) และตรงตามเป้าหมายหลักของ การศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในทางที่สร้างคุณค่าในโลกนอกห้องเรียน ผู้เรียนจึงควรเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้โดยมีครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียน แต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการถ่ายโยง การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้เป็นการสอนเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงในความรู้ ของเนื้อหาที่กว้างขวางช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจนสามารถพัฒนาทัศนคติและเจตคติ ได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายโยง การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถระบุนำความรู้ที่มีความสำคัญในอดีตที่เคยเรียนมาเกี่ยวข้องกับ ต่อสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ใหม่ มีการดึงความรู้เก่ามาใช้สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ ในปัจจุบัน หรือขยายขอบเขตความรู้ในเรื่องนั้น นำไปสู่การฝึกปฏิบัติการใช้ความรู้จนเกิดทักษะ และกระบวนการใช้ความรู้ใหม่แล้วถ่ายโอนความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนสามารถ สะท้อนความคิดเห็นต่อความรู้นั้น (ณัฐกานต์ รักนาค, 2552)

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปตามบริบทได้นั้นผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจแก่นทัศน์ผู้สอนจำเป็นต้องพัฒนามโนทัศน์ ให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นความคิดนามธรรมที่ใช้ในการจัดจำแนกกลุ่มของวัตถุ เหตุการณ์หรือความคิด

ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการจัดหลักสูตร การจัดจำแนกจะขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์หรือตัวแทนความคิดที่ทำให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น (รัตนลักษณ์ พันจักร, 2555) และมโนทัศน์จึงมีความสำคัญในการเรียนรู้อย่างมากเพราะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ช่วยลดความซับซ้อนของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น เมื่อมีการเรียนรู้เรื่องหนึ่ง ๆ สามารถนำไปใช้ได้เลยโดยไม่ต้องเรียนซ้ำ ช่วยในการแก้ปัญหา ทำให้รู้จักว่าวัตถุนั้นอยู่ในกลุ่มใด เหตุการณ์ใหม่อยู่ในกลุ่มใดแล้วทำให้เกิดการตัดสินใจต่อไป และช่วยในการเรียนการสอน เพราะในการเรียนการสอนต้องอาศัยการสื่อสารกันในรูปการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานมาพัฒนา มโนทัศน์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการสอนให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (The One Group Pretest - Posttest Design) ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553: 143-144)

ทดสอบก่อนการทดลอง	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน	ทดสอบหลังการทดลอง
T ₁	X	T ₂

แบบแผนการทดลอง (The One Group Pretest - Posttest Design)

T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
X	แทน	กิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

ผลการวิจัย

ผลของการใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน

มโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	20	5.83	2.05	17.71	.000
หลังเรียน	30	20	14.40	2.56		

* $p < .05$

สรุปได้ว่า คะแนนมโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ($\bar{X}=14.40$, S.D.=2.56) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=5.83$, S.D.=2.05) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน

ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	27	9.03	2.23	22.23	.000
หลังเรียน	30	27	23.16	2.86		

* $p < .05$

สรุปได้ว่า คะแนนความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ($\bar{X}=23.16$, S.D.=2.86) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=9.03$, S.D.=2.23) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

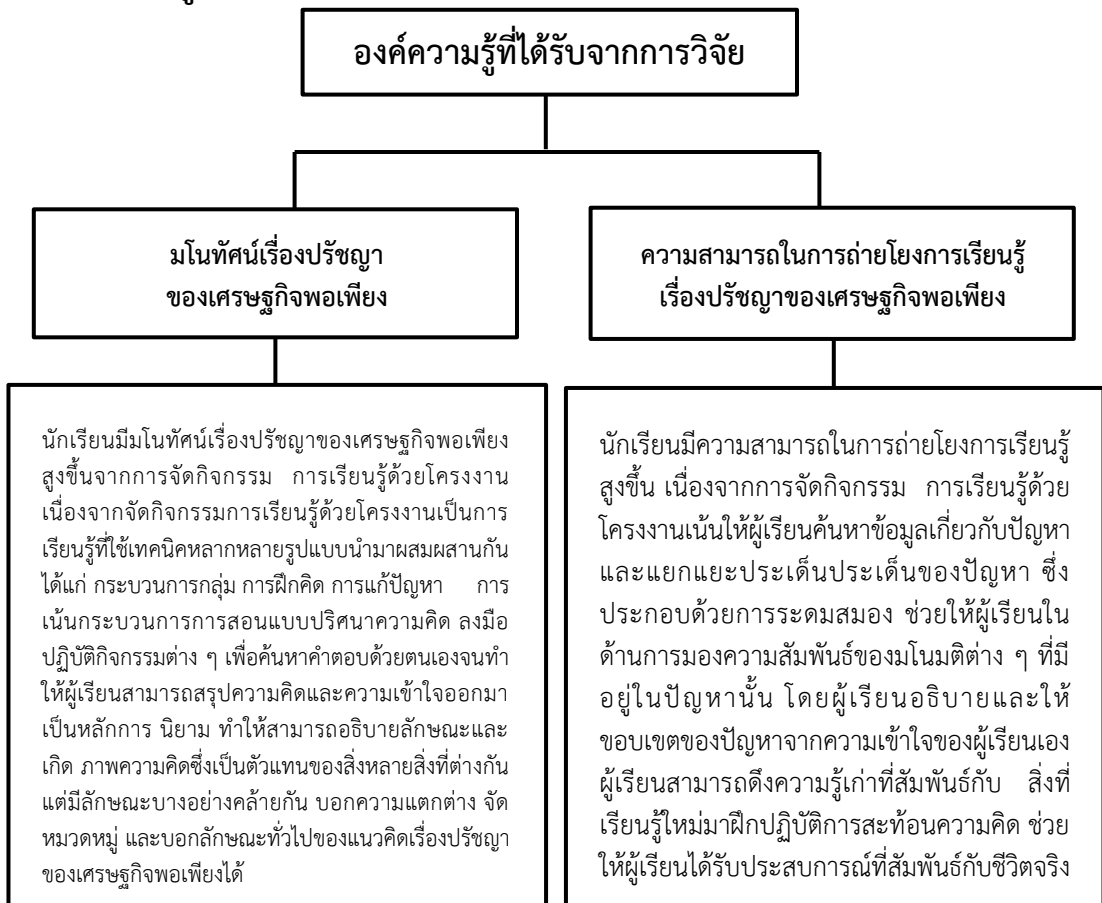
จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานที่มีต่อ มโนทัศน์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถนำมาสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1. มโนทัศน์เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงานเน้นการเรียนรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการศึกษาปัญหาอย่างลุ่มลึกโดยตัวนักเรียนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของปัญหาที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักการวางแผน ใน การทำงาน ฝึกการคิดระดับต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรม การเรียนรู้โครงงาน 5 ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1-5 ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน เป็น ขั้นตอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมโดยเป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคหลากหลายรูปแบบนำมา ผสมผสานกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การฝึกคิด การแก้ปัญหาและการเน้นกระบวนการ การ สอนแบบร่วมกันคิดซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดมโนทัศน์ในเรื่องที่เรียนสามารถสรุปความคิด ออกมาเป็นหลักการ นิยาม ทำให้อธิบายลักษณะ บอกความแตกต่าง จัดหมวดหมู่หรือบอก ลักษณะทั่วไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤดี แฉ่งขาว (2561) ผลการใช้วิธีสอน แอร์ บาร์ตที่มีต่อมโนทัศน์และการประยุกต์ใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มโนทัศน์เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ การ ประยุกต์ใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียน การ สอนโดยใช้วิธีสอนแอร์บาร์ตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงงาน ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต้องการ เน้นให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแยกแยะประเด็นประเด็นของปัญหา ซึ่ง ประกอบด้วยการระดมสมอง ช่วยให้ผู้เรียนในด้านการมองความสัมพันธ์ของมโนคติต่าง ๆ ที่มี อยู่ในปัญหานั้น โดยผู้เรียนอธิบายและให้ขอบเขตของปัญหาจากความเข้าใจของผู้เรียนเอง ทำ ให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการระบุสาระสำคัญและผู้เรียนยังต้องวางแผนในการแก้ปัญหา ดึงความรู้เก่ามาสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ พิจารณาหาองค์ประกอบที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึง กับสิ่งที่เคยเรียนรู้แล้วไปสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่หรือขยายขอบเขตความรู้ในเรื่อง นั้น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ ศรีสว่าง (2559) การศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SSCS พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SSCS ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SSCS มีพัฒนาการสูงขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 3 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้สอนนำการจัดการเรียนรู้โครงการไปใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง ตัดสินใจเลือกศึกษาปัญหาที่สนใจ สำรวจข้อมูล ลงมือปฏิบัติ บันทึกและนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระได้คิดอย่างหลากหลายและมีการคิดอย่างสร้างสรรค์

2. ผู้สอนที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนพัฒนามโนทัศน์ที่ถูกต้องเป็นความคิดที่เป็นนามธรรม ได้โดยสามารถจัดจำแนกกลุ่มของวัตถุ เหตุการณ์หรือความคิด สามารถใช้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโครงการเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนามโนทัศน์ให้แก่แก่นักเรียนและ ควรสนับสนุนให้ผู้สอนนำขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่มีลักษณะหรือธรรมชาติของรายวิชาที่เหมาะสมต่อการพัฒนามโนทัศน์ อันจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ให้เกิดกับนักเรียนต่อไป

3. ผู้สอนที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ระบุมความรู้ที่มีความสำคัญในอดีต ที่เคยเรียนมาเกี่ยวข้องต่อสิ่งที่กำลังจะเรียนรู้ใหม่ มีการนำความรู้เดิมมาใช้สร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ในปัจจุบันหรือขยายขอบเขตความรู้ในเรื่องนั้น นำไปสู่การฝึกปฏิบัติการใช้ความรู้จนเกิดทักษะและกระบวนการใช้ความรู้ใหม่แล้วถ่ายโยงนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนสะท้อนความคิดเห็นต่อความรู้นั้นและนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการไปพัฒนาความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้เป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมคุณลักษณะดังกล่าวให้แก่ผู้เรียน

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรมีการนำกระบวนการเรียนรู้โครงการไปใช้เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ครูสังคมศึกษามีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการ ผู้สอนควรสร้างความเข้าใจกับผู้เรียนในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแนะนำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการและแก้ปัญหา อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จในผลงานร่วมกัน

2. ผู้สอนควรเตรียมแหล่งข้อมูล สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมต่อการใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนเพื่อการใช้เวลาที่คุ้มค่าในการทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังสามารถเชิญบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้เรียนทำโครงการ อาทิ ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น มาร่วมประเมินและสะท้อนผลจากการทำกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนจะได้รับมุมมองความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้โครงการมาประยุกต์ใช้ร่วมกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เช่น การใช้บริบทเป็นฐาน การวิจัยเป็นฐาน และการใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถ ทักษะ กระบวนการและคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอนสาระเศรษฐศาสตร์

2. ควรมีการนำกิจกรรมการเรียนรู้โครงการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะพื้นฐานและทักษะสำคัญที่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ จำเป็นต้องใช้ เช่น การอ่าน การเขียน การตั้งคำถาม การสังเกต การวิเคราะห์ การตีความ การเชื่อมโยง การสังเคราะห์และการนำเสนอผลงาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2563). *วิธีการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพร พงศ์พิระ. (2556). *สาระวิชาหลักและทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21* (ร่าง) *โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐกานต์ รักนาค. (2552). *การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านการแก้ปัญหาการให้เหตุผล และการเชื่อมโยงของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). *วิธีวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนลักษณ์ พันจักร. (2555). *การพัฒนาโมเดลทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยเน้นการใช้คำถาม เรื่อง น้ำและอากาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- ลัดดา ภูเกียรติ. (2544). *โครงการเพื่อการเรียนรู้: หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมฤดี แจ่มข่าว. (2561). *ผลการใช้วิธีสอนแฮร์บาร์ตที่มีต่อต่อมโนทัศน์และการประยุกต์ใช้ความรู้เศรษฐศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.
- เสาวลักษณ์ ศรีสว่าง. (2559). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน SSCS*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.